

V Bruseli 16. 10. 2019
COM(2019) 481 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE
A RADE**

Správa o pokroku pri vykonávaní európskej migračnej agendy

1. ÚVOD

Pred štyrmi rokmi čelila Európska únia výnimočnej výzve, keď približne dva milióny ľudí prišli v priebehu dvoch rokov na jej pobrežie hľadajúc útočisko alebo nový život, pričom často riskovali svoje životy, aby unikli pred vojnou, politickým útlakom alebo chudobou. Európska únia čelila ľudskej tragédii v Stredozemí a podnikla rýchle a rozhodné opatrenia s cieľom zabrániť stratám na životoch na mori. V tom čase však EÚ nemala spoločnú politiku týkajúcu sa riadenia migrácie a bezpečnosti hraníc.

Rýchlo sa ukázalo, že členské štáty nemôžu osve riešiť problém migrácie a že tento by sa dal účinne vyriešiť len spoločnými európskymi riešeniami. Európska komisia v máji 2015 predstavila komplexnú Európsku migračnú agendu zameranú na riešenie bezprostredných výziev a na vybavenie EÚ nástrojmi na lepšie riadenie migrácie v strednodobom a dlhodobom horizonte v oblasti nelegálnej migrácie, hraníc, azylu a legálnej migrácie. Odvtedy Európska migračná agenda usmerňuje prácu Komisie, agentúr EÚ a členských štátov. To viedlo k vytvoreniu novej infraštruktúry EÚ pre migráciu s novými právnymi predpismi, novým systémom koordinácie a spolupráce a priamou operačnou a finančnou podporou zo strany EÚ. Napriek tomu, že existuje ešte stále cesta pred nami, pokrok dosiahnutý za posledných niekoľko rokov by sa nemal podceňovať.

Kľúčový pokrok dosiahnutý v rámci európskej migračnej agendy

- **Počet prípadov neoprávneného prekročenia hranice** do EÚ klesol v roku 2018 na 150 000 – ide o najnižší počet za päť rokov. Kľúčom k tomu boli inovatívne prístupy k partnerstvu s tretími krajinami, napríklad **vyhlásenie EÚ a Turecka** z marca 2016.
- Opatrenia EÚ pomohli **zachrániť životy**: takmer 760 000 ľudí bolo zachránených na mori a viac ako 23 000 migrantov v nigerskej púšti od roku 2015.
- Európska únia poskytla **hmatateľnú a rýchlu podporu** členským štátom vystaveným najväčšiemu tlaku:
 - **hotspoty** sú v súčasnosti zriadené ako prevádzkový model na rýchle a efektívne poskytovanie podpory na kľúčových miestach. V Grécku funguje päť a v Taliansku štyri hotspoty;
 - **interné financovanie EÚ** týkajúce sa migrácie a hraníc sa od začiatku krízy viac ako zdvojnásobilo na viac ako 10 miliárd EUR;
 - 34 700 osôb bolo **premiestnených v rámci EÚ** z Talianska a Grécka v rámci osobitných programov. Od leta 2018 bolo premiestnených takisto 1 103 osôb v rámci dobrovoľných premiestnení, pričom Komisia koordinuje tieto aktivity od januára 2019.
- Nová **Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž** podporuje členské štáty pri ochrane vonkajších hraníc EÚ, pričom prebieha druhá fáza reformy, ktorej cieľom je posilniť kapacitu agentúry stálym zborom pozostávajúcim z 10 000 operačných pracovníkov.
- Európska únia zintenzívnila legálny spôsob **presídlenia** osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, do členských štátov; od roku 2015 bolo takto presídlených takmer 63 000 osôb.
- Európska únia poskytuje ochranu a podporu miliónom utečencov v tretích krajinách:
 - **nástroj pre utečencov v Turecku** plní svoju úlohu priamo na mieste: prostredníctvom 90 projektov, ktoré sa v súčasnosti vykonávajú a prebiehajú v Turecku, sa denne podporuje takmer 1,7 milióna utečencov a budujú sa nové školy a nemocnice;
 - **Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii** prináša pomoc sýrskym utečencom, vnútorne vysídleným osobám a hostiteľským komunitám v celom regióne prostredníctvom viac ako 75 projektov zameraných na podporu v oblasti zdravia a vzdelávania, podporu živobytia, ako aj sociálno-ekonomickú podporu.
 - v rámci pomoci tým, ktorí čelia katastrofálnym podmienkam v **Líbyi**, bola od roku 2017 zabezpečená evakuácia viac ako 4 000 ľudí, ako aj dobrovoľný návrat viac ako 49 000 osôb; v spolupráci s pracovnou skupinou Africkej únie, Európskej únie a Organizácie Spojených národov, ktorá predstavuje inovatívny model partnerstva.

– 210 projektov v 26 krajinách v rámci **núdzového trustového fondu EÚ pre Afriku** prináša konkrétne výsledky vrátane základnej podpory pre viac ako 5 miliónov zraniteľných osôb.

- Opatrenia na narušenie **prevádzачských** sietí na všetkých trasách vrátane práce v Nigeri majú za následok veľký pokles migrantov prichádzajúcich do Líbye z juhu.
- Formálne dohody o readmisii alebo praktické opatrenia týkajúce sa **návratu a readmisie** sa uzatvorili so 23 krajinami pôvodu a tranzitu, pričom EÚ poskytuje mimoriadnu podporu pri presadzovaní účinného návratu.

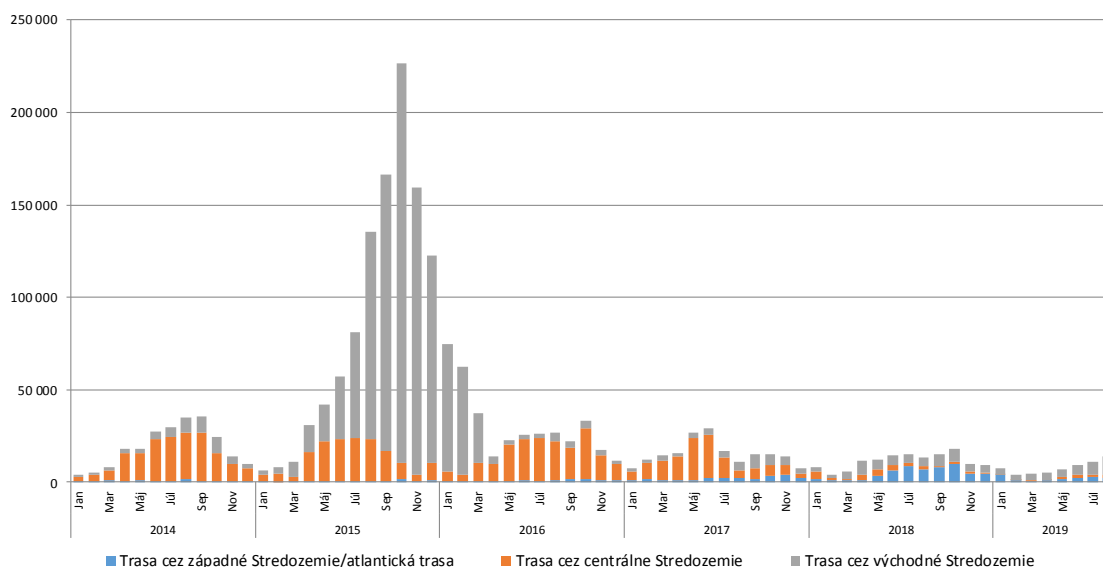
Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Európska únia má dôkladnejšie systémy na kontrolu svojich hraníc a môže teraz rýchlo poskytnúť potrebnú finančnú a operačnú podporu členským štátom vystaveným tlaku. Disponuje novými spôsobmi na podporu zraniteľných skupín obyvateľstva a poskytuje alternatívne, bezpečné a legálne možnosti migrácie do Európy osobám potrebujúcim ochranu. Užšie než kedykoľvek predtým spolupracuje s partnerskými krajinami mimo Európy na riadení migrácie. Práve tieto základné stavebné prvky sa teraz musia využiť pri dokončovaní udržateľného systému, ktorý zabezpečí účinné a humánne riadenie migrácie a ktorý sa bude schopný vyrovnávať s pravdepodobnými výzvami budúcnosti, a to v neposlednom rade vytvorením vhodného rámca pre spoločný európsky azylový systém, ktorý bude riadený zodpovedne a spravodlivo. Bude si to vyžadovať ďalšie úsilie vo všetkých oblastiach a migrácia zostane na poprednom mieste politického programu v nadchádzajúcich rokoch.

Táto správa poskytne základ pre rokovania na zasadnutí Európskej rady v októbri 2019. Rekapitulujú sa v nej kľúčové prvky reakcie EÚ od roku 2015 a zameriava sa aj na opatrenia, ktoré EÚ prijala od poslednej správy o pokroku v marci 2019¹. V uvedenej správe sa identifikovalo niekoľko bezprostredných kľúčových krokov potrebných na prijatie opatrení na trasách cez Stredozemie, ako aj pokrok v prebiehajúcich prácach na konsolidácii nástrojov EÚ v oblasti migrácie, hraníc a azylu.

2. SITUÁCIA NA HLAVNÝCH MIGRAČNÝCH TRASÁCH

Celkovo sa migračná situácia na všetkých trasách vrátila na predkrízovú úroveň – počet príchodov bol v septembri 2019 približne o 90 % nižší než v septembri 2015. Situácia je však naďalej nestabilná. Počas prvých ôsmich mesiacov roku 2019 bolo na vonkajších hraniciach EÚ odhalených približne 70 800 neoprávnených prekročení hraníc. Okrem toho bolo k 7. októbru 2019 pri prechode cez Stredozemie nahlásených takmer 1 100 mŕtvych alebo nezvestných migrantov.

Počet prípadov neoprávneného prekročenia hraníc na troch hlavných trasách

¹ COM(2019) 126 final.

Tlak na vnútroštátne **azylové** systémy sa stabilizoval na mesačný priemer okolo 54 000 žiadostí o azyl v roku 2019 v EÚ+, čo je podstatne menej než v najsilnejších rokoch (viac ako 100 000 žiadostí bolo podaných mesačne v rokoch 2015 – 2016), ale stále viac ako pred krízou².

Trasa cez východné Stredozemie

Nedávno došlo k výraznému nárastu príchodov na grécke ostrovy. Od začiatku roka 2019 do 6. októbra bolo v **Grécku** zaznamenaných viac ako 47 500 príchodov (po mori a po súši), čo predstavuje zvýšenie o 29 % v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2018. Najväčší nárast súvisí s príchodmi na ostrovy v Egejskom mori, pričom od júna bolo zaznamenané jeho zrýchlenie; počet príchodov cez pozemnú hranicu je v roku 2019 o 27 % nižší než za rovnaké obdobie v roku 2018. V júli, auguste a septembri 2019 boli zaznamenané najvyššie mesačné počty príchodov od prijatia vyhlásenia EÚ a Turecka. Výsledkom bolo ďalšie zhoršovanie podmienok na ostrovoch v Egejskom mori, kde je situácia čoraz náročnejšia, pričom sa k 6. októbru viac ako 31 000 ľudí nachádzalo v hotspotoch vybudovaných s kapacitou maximálne 8 000 osôb – a to napriek tomu, že v tomto roku sa viac ako 20 000 ľudí previedlo na pevninu. Počet ľudí vrátených do Turecka na základe vyhlásenia EÚ a Turecka sa naopak znížil na najnižšiu úroveň od roku 2016. Podľa štátnej príslušnosti osôb prichádzajúcich na ostrovy v Egejskom mori tvoria najväčšiu skupinu Afganci, ktorí sa podieľali 41 % na celkovom počte príchodov za rok 2019. Tureckí štátni príslušníci prevažujú v roku 2019 na pozemných hraniciach, keď predstavujú približne tri štvrtiny prichádzajúcich.

Cyprus čelil nárastu príchodov v roku 2019 a v súčasnosti má najvyšší počet príchodov na osobu v EÚ. K 29. septembru bolo v oblastiach Cypru kontrolovaných vládou oznámených viac ako 5 700 prichádzajúcich migrantov, ktorí prekročili demarkačnú líniu. Zaznamenal sa omnoho menší počet príchodov loďou priamo z Libanonu³.

Západobalkánska trasa

Po tom, ako sa počet neregulárnych migrantov odhalených na tejto trase znížil v rokoch 2017 – 2018 na polovicu, v roku 2019 došlo k nárastu prípadov neoprávneného prekročenia hranice v celom regióne západného Balkánu. Od januára do augusta bolo zaznamenaných viac ako 6 600⁴ neregulárnych príchodov do EÚ. Podľa štátnej príslušnosti osôb sú Afganci najpočetnejšia skupina, ktorá predstavuje viac ako polovicu celkového počtu. V posledných mesiacoch čelila Bosna a Hercegovina týždňovému príchodu až do 900 osôb. Napriek tomuto nárastu počtu neregulárnych príchodov cez západobalkánsku trasu je situácia ďaleko od rokov 2015 a 2016.

Trasa cez centrálné Stredozemie

Celkovo je počet neregulárnych príchodov na trase cez centrálné Stredozemie naďalej nízky, a to napriek značnému nárastu príchodov na **Maltu**, ktorá v roku 2019 zaznamenala viac ako 2 800 príchodov (stav k 6. októbru), čo je v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2018 takmer trojnásobné zvýšenie.

Počet príchodov do Talianska a na Maltu je k 6. októbru 2019 dovedna o niečo menej ako 11 000 osôb, čo predstavuje pokles o viac ako 52 % v porovnaní s rovnakým obdobím v minulom roku. Príchody do **Talianska** sa k 6. októbru 2019 nachádzajú na úrovni 8 000 osôb, čo je približne o dve tretiny menej než v rovnakom období roku 2018. Tunisko je v roku 2019 hlavnou krajinou odchodu do Talianska, nasleduje po ňom Líbya. Líbyjská pobrežná stráž naďalej na mori zachytáva a zachraňuje veľký počet osôb – dosiaľ v roku 2019 išlo o 7 100 ľudí (celkový počet za rok 2018 predstavoval približne 15 000). Podľa štátnej príslušnosti osôb prichádzajúcich do Talianska v roku 2019 tvoria najväčšiu skupinu Tunisania, 28 % z celkového počtu.

² Pri pojme EÚ+ ide o všetkých 28 členských štátov plus Švajčiarsko, Nórsko, Island a Lichtenštajnsko.

³ K 29. septembru 71 osôb.

⁴ <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/>.

Trasa cez západné Stredozemie/atlantická trasa

Zatiaľ čo **Španielsko** zaznamenalo v roku 2018 najväčší počet neregulárnych príchodov do EÚ s takmer 64 300 príchodmi, od februára 2019 sa počet príchodov výrazne znížil v porovnaní s rokom 2018. Celkový počet príchodov do Španielska bol do začiatku októbra 2019 približne 23 600, čo predstavuje pokles o 47 % v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2018. Významným faktorom sú v tejto súvislosti investície do vzťahov medzi EÚ a Marokom vrátane značnej finančnej podpory EÚ na riadenie hraníc a boj proti neregulárnej migrácii. Táto skutočnosť pomohla marockej vláde posilniť kontrolu hraníc a bojovať proti prevládajúcim migrantom.

V roku 2019 je Maroko dosiaľ hlavnou krajinou pôvodu neregulárnych migrantov prichádzajúcich do Španielska s približne 30 % z celkového počtu, za ním nasleduje Alžírsko, Guinea, Mali a Pobrežie Slonoviny. Veľká väčšina nelegálnych migrantov prichádzajúcich do Španielska odišla z Maroka, pričom nedávno došlo k malému nárastu prichádzajúcich z Alžírska.

Situácia v oblasti azylu

V prvých deviatich mesiacoch roku 2019 bolo v EÚ+ podaných viac ako 500 000 žiadostí o azyl (mierne zvýšenie v porovnaní s takmer 497 000 žiadosťami v tom istom období v roku 2018). Hlavnými prijímajúcimi krajinami v roku 2019 sú dosiaľ Nemecko, Francúzsko, Španielsko, Grécko a Spojené kráľovstvo, ktoré predstavujú viac ako 72 % z celkového počtu. V roku 2018 boli hlavnými krajinami pôvodu Sýria, Afganistan a Irak; v roku 2019 sú to dosiaľ Afganistan, Sýria a Venezuela. V prvej polovici roku 2019 bolo v EÚ+ vydaných 96 800 kladných rozhodnutí⁵. Miera uznaných žiadostí o azyl v prípade prvostupňových rozhodnutí vydaných v období od februára do júla 2019 bola 34 %⁶.

Významný počet žiadostí vyplýva z toho, že sú do nich zahrnuté žiadosti podané v dôsledku sekundárnych pohybov, čo znamená, že osoby, ktoré boli zaznamenané v jednom členskom štáte, sa následne nachádzajú v inom členskom štáte, kde podávajú žiadosť. Hoci posudzovanie sekundárnych pohybov vychádza v súčasnosti najmä z údajov, ktoré sa zameriavajú výlučne na žiadosti namiesto na osoby – a jedna osoba mohla podať žiadosť vo viacerých členských štátoch – viac ako 280 000 z takýchto zahraničných kladných výsledkov bolo zaznamenaných v databáze Eurodac v prvých deviatich mesiacoch roku 2019. Hoci hlavné krajiny prvého vstupu, napríklad Taliansko a Grécko, majú najväčší počet existujúcich záznamov, Francúzsko a Nemecko zostávajú hlavnými cieľovými krajinami sekundárnych pohybov s najväčším počtom zaznamenaných kladných výsledkov.

3. PODPORA EÚ POSKYTOVANÁ ČLENSKÝM ŠTÁTOM A ČINNOSŤ NA HLAVNÝCH TRASÁCH

• Trasa cez východné Stredozemie

Vyhlásenie EÚ a Turecka z marca 2016 a nástroj pre utečencov v Turecku

Turecko je pre EÚ kľúčovým partnerom, a to aj v oblasti riadenia migrácie vo východnom Stredozemí. Od marca 2016 zohrávalo vyhlásenie EÚ a Turecka kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní účinného riešenia tokov neregulárnej migrácie vo východnom Stredozemí v rámci spolupráce medzi EÚ a Tureckom. Vyhlásenie naďalej prináša konkrétne výsledky pri znižovaní neoprávneného a nebezpečného prekračovania hraníc a pri znižovaní počtu úmrtí v Egejskom mori. Hoci sa počet prichádzajúcich osôb do Grécka po mori a po súši v druhej polovici roka 2019 zvýšil, nie je porovnateľný s počtom príchodov zaznamenaným

⁵ Zdroj: Eurostat.

⁶ <https://www.easo.europa.eu/latest-asylum-trends>.

v roku 2015. Rovnako dôležité je, že na základe vyhlásenia sa poskytla rozsiahla podpora sýrskym utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku, ako aj pri bezpečnom presídľovaní sýrskych utečencov z Turecka do Európy.

Turecko je hostiteľskou krajinou najväčšej populácie utečencov na svete – okolo 4 miliónov osôb⁷ – a EÚ poskytuje životne dôležitú podporu ľuďom v núdzi prostredníctvom **nástroja pre utečencov v Turecku** spravujúceho prostriedky vo výške 6 miliárd EUR. Z finančných prostriedkov EÚ sa v súčasnosti podporuje 90 prebiehajúcich projektov, pričom v roku 2020 začne realizácia ďalších 30 projektov. V rámci nástroja sa uplatňuje inovačný prístup, pričom členské štáty a Turecko sa plne zapájajú do zameriavania projektov a uplatňujú sa zrýchlené postupy, ktorých cieľom je urýchlené dosahovanie výsledkov⁸. U mnohých projektov je ďalšia podpora zaistená až do obdobia 2024 – 2025. Nástroj rýchlo reagoval na základné potreby a je jasné, že mnohé z týchto potrieb bude treba riešiť aj v blízkej budúcnosti.

Nástroj pre utečencov v Turecku: prebiehajúce kľúčové opatrenia

- Takmer 1,7 milióna Sýrčanov dostáva podporu na základné každodenné potreby.
- Viac než pol milióna detí utečencov dostáva podporu na navštevovanie školy.
- 4 500 učiteľov tureckého jazyka poskytuje jazykovú prípravu viac ako 250 000 deťom.
- Pokračuje sa v realizácii vakcinačného programu, v rámci ktorého bolo dosiaľ zaočkovaných 650 000 dojčiat.
- U takmer 40 000 detí sa zaistila doprava pri dochádzaní do školy.
- Uskutočnilo sa približne 1,5 milióna predpôrodných konzultácií.
- Poskytlo sa približne 8,1 milióna konzultácií v rámci primárnej zdravotnej starostlivosti.
- Prebieha výstavba 180 škôl a poskytujú sa služby v 179 zdravotníckych zariadeniach pre migrantov.

Dodnes sa z nástroja prideliло 97 % finančných prostriedkov (očakáva sa, že celá suma 6 miliárd EUR sa prideli do konca roka 2019), pričom dosiaľ sa vyplatili prostriedky v celkovej výške približne 3 miliardy EUR⁹. Projekty, ktoré sa začnú realizovať začiatkom roka 2020, budú zahŕňať nepretržitú podporu na prístup k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu pre utečencov, infraštruktúru pre nakladanie s odpadom a vodné hospodárstvo a pomoc pri zamestnávaní utečencov a ich začleňovaní do trhu práce.

Turecko dnes čelí **zvyšujúcim sa migračným tlakom**, keďže situácia v širšom regióne je stále nestabilná. Turecké orgány v roku 2019 dosiaľ zadržali približne 270 000 neregulárnych migrantov¹⁰. Zvýšil sa najmä počet neregulárne prichádzajúcich afganských štátnych príslušníkov zadržaných v Turecku. Turecko oznámilo v máji 2019, že má v úmysle navrátiť do konca roka do ich domovskej krajiny približne 100 000 afganských štátnych príslušníkov a že v spolupráci s afganskou vládou stanoví počet a frekvenciu návratov. Otázka prijímania dlhodobo vysídlených sýrskych utečencov v Turecku by predstavovala výzvu pre ktorúkoľvek krajinu a zaslúži si potrebnú podporu.

⁷ Podľa Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) je Turecko hostiteľskou krajinou viac než 3,6 milióna utečencov zo Sýrie, ako aj ďalších 360 000 utečencov a žiadateľov o azyl z iných krajín než Sýria, najmä z Afganistanu, Iraku a Iránu (<http://reporting.unhcr.org/node/2544?y=2019#year>).

⁸ Vo svojej správe o nástroji pre utečencov v Turecku Európsky dvor audítorov skonštatoval, že v problematickej situácii sa nástroju podarilo rýchlo zmobilizovať prostriedky, v súvislosti s ktorými sa uzavreli zmluvy až päťkrát rýchlejšie než v prípade tradičnej pomoci poskytovanej v Turecku z nástroja predvstupovej pomoci.

⁹ Zatiaľ bolo naplánované vyčlenenie 5,8 miliardy EUR (2,23 miliardy EUR na humanitárnu pomoc a 3,57 miliardy EUR na nehumanitárnu pomoc), z čoho bolo zmluvne zaviazaných 4,2 miliardy EUR a vyplatených 2,57 miliardy EUR.

¹⁰ Podľa tureckého Generálneho riaditeľstva pre riadenie migrácie.

Riešenie migračných trendov pozdĺž východnej trasy

EÚ od roku 2016 podporuje politický dialóg medzi Afganistanom, Pakistanom a Iránom s cieľom nájsť trvalé riešenia pre afganských utečencov v hostiteľských krajinách. Túto podporu dopĺňajú finančné prostriedky na pomoc Afganistanu, Bangladéšu, Pakistanu, Iránu a Iraku vo výške 300 miliónov EUR¹¹. Cieľom je podpora migrantov, utečencov, vnútorne vysídlených osôb a navrátilcov, ako aj hostiteľských komunit a pomoc verejným orgánom pri riadení migrácie a udržateľnej reintegrácii navrátilcov. Napríklad v Afganistane táto podpora doteraz pomohla takmer 10 000 domácnostiam, čo zahŕňa 70 000 jednotlivcov, s rozvojom komunit, odbornou prípravou a stimulovaním malých podnikov. Podpora sa poskytuje aj afganským štátnym príslušníkom v Iráne a Pakistane. Vďaka nej má napríklad 45 000 afganských utečencov v súčasnosti prístup k systému zdravotného poistenia v Iráne.

Od leta 2018 EÚ rozšírila svoju pomoc po príchode poskytovanú na základe Spoločného napredovania v oblasti migrácie medzi EÚ a Afganistanom nad rámec navrátilcov z EÚ s cieľom zaradiť afganských štátnych príslušníkov vrátených Tureckom. Odvtedy EÚ pomohla viac ako 15 000 navrátilcom pri návrate z Turecka do Afganistanu, pričom im poskytla poradenstvo, lekársku pomoc, dočasné ubytovanie či hotovostnú pomoc a zabezpečila ďalšiu prepravu do ich konečného miesta určenia.

V uvedenom vyhlásení sa Turecko zaviazalo, že zabráni zvyšovaniu **tokov neregulárnej migrácie** na nových námorných a pozemných trasách, čo sa ukázalo ako problematické a o čom svedčí nedávny nárast prílevu utečencov v Grécku a na Cypre a predtým na pozemnej hranici s Bulharskom a Gréckom.

Návraty všetkých nových neregulárnych migrantov z Grécka do Turecka uskutočňované na základe vyhlásenia predstavujú trvalú výzvu. Grécku sa zatiaľ podarilo uskutočniť na základe vyhlásenia len 1 908 návratov migrantov, pričom tempo sa spomaľuje a tento rok sa zrealizovalo približne 100 návratov. Ide o významnú prekážku pokroku, ktorá súvisí aj so zdĺhavými konaniami o azyle, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú v Grécku. Komisia sa aj naďalej snaží poskytovať podporu pri presídľovaní a urýchľovaní návratov. Zlepšenie spracúvania žiadostí o azyl, a to tak na pevnine, ako aj na ostrovoch, by výrazne prispelo k urýchleniu návratov.

Presídlenie sýrskych utečencov do členských štátov EÚ na základe uvedeného vyhlásenia bolo jednoznačným úspechom, pričom od apríla 2016 sa do 18 členských štátov presídlilo viac než 25 000 osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu. V tomto úsilí by sa malo pokračovať a Komisia bude naďalej poskytovať podporu. Komisia vyzvala na aktiváciu dobrovoľného systému prijímania osôb z humanitárnych dôvodov¹² s Tureckom, čo by posilnilo uplatňovanie vyhlásenia EÚ a Turecka a opäť preukázalo záväzok EÚ dodržiavať toto vyhlásenie.

Vyhlásenie EÚ a Turecka zahŕňalo aj širokú škálu ďalších kľúčových otázok vo vzťahoch medzi EÚ a Tureckom. Jednou z oblastí, v rámci ktorých sa zaznamenal ďalší vývoj, je **liberalizácia vízového režimu**. Od uverejnenia marcovej správy sa splnilo jedno z kritérií týkajúce sa bezpečnosti dokladov a treba ešte splniť šesť kritérií z celkového počtu 72 kritérií. Turecko v septembri 2019 obnovilo úsilie o plnenie týchto kritérií. Komisia naďalej podporuje Turecko v jeho úsilí o čo najskoršie splnenie všetkých zvyšných kritérií plánu liberalizácie vízového režimu.

¹¹ Osobitné opatrenia v oblasti migrácie a vysídľovania v Ázii a na Blízkom východe boli prijaté v rokoch 2016 a 2017.

¹² Dobrovoľný systém prijímania osôb z humanitárnych dôvodov je systém ďalšieho presídľovania naplánovaný v rámci vyhlásenia EÚ a Turecka. Turecko a členské štáty EÚ schválili štandardné operačné postupy pre tento systém v roku 2017. Podľa vyhlásenia EÚ a Turecka sa tento systém aktivuje hneď, ako sa skončí alebo aspoň výrazne a udržateľným spôsobom obmedzí neregulárne prekračovanie hraníc medzi Tureckom a EÚ.

Na zaistenie úplného a nepretržitého vykonávania vyhlásenia EÚ a Turecka je potrebné neustále úsilie a politické odhodlanie na všetkých stranách. V rámci nedávnych politických kontaktov sa zdôraznilo, že Komisia bude naďalej podnecovať túto činnosť, pričom ďalšie kroky uskutoční a na nové výzvy bude reagovať tam, kde vznikajú¹³. Okrem podpory poskytovanej utečencom v Turecku EÚ pomáha Turecku aj prostredníctvom pravidelnej predvstupovej pomoci, ktorej cieľom je zvýšiť kapacitu orgánov v oblasti riadenia neregulárnej migrácie do Turecka a následne do EÚ. To zahŕňa podporu pre dobrovoľný návrat z Turecka a programy reintegrácie, ako aj pomoc pri integrovanom riadení hraníc. V súčasnosti prebiehajú rokovania medzi Komisiou a Tureckom s cieľom dohodnúť sa na ďalšej priamej podpore riadenia migrácie v tomto roku.

EÚ stála na čele humanitárnej reakcie na potreby spôsobené krízou v Sýrii, pričom medzi rokmi 2014 a 2019 poskytla Sýrii a okolitému regiónu humanitárnu pomoc vo výške 1,6 miliardy EUR. Len v roku 2019 vyčlenila EÚ 170 miliónov EUR na zabezpečenie viacodvetvovej pomoci zameranej na záchranu života pre zraniteľné osoby v Sýrii bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú. V roku 2018 humanitárnu pomoc EÚ využilo okolo 9 miliónov osôb v Sýrii.

Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii

V rámci Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii sa spájajú príspevky 22 členských štátov a Turecka, ako aj príspevky z rozpočtu EÚ na podporu hostiteľských komunit, utečencov a vnútorne vysídlených osôb v Jordánsku, Libanone, Turecku a Iraku. Od svojho vzniku v roku 2014, keď nadobudol formu poskytovania pomoci na skorú obnovu, zameranej na riešenie základných potrieb, sa začal zameriavať aj na podporu hostiteľských krajín a súčasné posilňovanie vnútroštátnych systémov a infraštruktúry, ako aj sebestačnosti a odolnosti utečencov. Programy v celkovej výške viac ako 1,6 miliardy EUR na vyše 75 projektov sú zamerané na rôzne oblasti vrátane vzdelávania, živobytia, zdravia a sociálno-ekonomickej podpory. V júni 2019 sa schválil ďalší balík vo výške 100 miliónov EUR zameraný na vysokoškolské vzdelávanie, odolnosť a ochranu v Libanone, Jordánsku a Iraku.

Výška podpory poskytnutej v rámci celého radu programov na podporu utečencov a hostiteľských komunit v **Jordánsku** a **Libanone** dosahuje od začiatku krízy v Sýrii v roku 2011 takmer 4 miliardy EUR. Výsledky v roku 2018 zahŕňajú prístup k základnému vzdelaniu pre takmer 290 000 detí utečencov v Jordánsku a Libanone, prístup k zdravotníckym službám v Libanone pre 375 000 osôb a mesačné prevody na pokrytie základných potrieb pre takmer 143 000 utečencov v Jordánsku.

V marci 2019 EÚ organizovala tretiu konferenciu o podpore budúcnosti Sýrie a okolitého regiónu. Medzinárodné spoločenstvo a krajiny, ktoré sú hostiteľskými krajinami utečencov, opätovne potvrdili svoj záväzok podporovať milióny osôb postihnutých konfliktom, ako aj krajiny a spoločenstvá, ktoré ich prijímajú, vrátane Libanonu, Jordánska a Turecka. Medzinárodné spoločenstvo prisľúbilo viac ako 6,2 miliardy EUR na rok 2019 (92 % tejto sumy sa už vyplatilo) a ďalších 2,1 miliardy EUR na rok 2020 a ďalšie roky. Viac ako 80 % týchto záväzkov prijala EÚ a jej členské štáty. Medzinárodné finančné inštitúcie a darcovia takisto ohlásili 18,5 miliardy EUR vo forme úverov na rok 2019 a ďalšie roky.

Podpora pre Grécko a Cyprus

V predchádzajúcich správach o pokroku sa zdôraznila naliehavá potreba ďalšieho pokroku v **Grécku**. Zvýšený počet príchodov od leta opätovne poukázal na potrebu konať, najmä pokiaľ ide o zlepšenie podmienok prijímania na gréckych ostrovoch a podstatné zvýšenie tempa návratov z Grécka na základe vyhlásenia EÚ a Turecka. Podnikli sa prvé kroky spočívajúce v zavedení

¹³ Napríklad návšteva komisára Avramopoulou a nemeckého ministra vnútra Seehofera v Turecku a Grécku 3. a 4. októbra 2019.

nových národných stratégií pre prijímanie migrantov a pre maloleté osoby bez sprievodu a vláda sa tiež zaviazala preskúmať aspekty právneho rámca pre azyl v záujme rýchlejšieho spracúvania žiadostí a zvýšenia počtu návratov. Náročné podmienky spôsobené nárastom počtu migrantov a príchodom zimy však poukazujú na naliehavú potrebu konať. Komisia a príslušné agentúry EÚ poskytujú Grécku každú možnú podporu na urýchlenie potrebnej činnosti.

Grécku sa od roku 2015 naďalej poskytovala pomoc z finančných prostriedkov EÚ, pričom sa vyčlenilo viac ako 2,2 miliardy EUR¹⁴. To zahŕňa 8 miliónov EUR poskytnutých v septembri 2019 na dva projekty realizované pod záštitou Medzinárodnej organizácie pre migráciu a zamerané na zlepšenie podmienok ochrany a prijímania maloletých osôb bez sprievodu, ako aj zvýšenie bezpečnosti na pevnine. V roku 2019 sa v rámci programu núdzovej podpory pre integráciu a ubytovanie (ESTIA), ktorý vykonáva Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), naďalej poskytovalo nájomné ubytovanie viac ako 25 000 žiadateľom o azyl a utečencom, ako aj mesačné peňažné príspevky pre viac ako 72 000 ľudí. EÚ tiež financovala prácu Medzinárodnej organizácie pre migráciu a Detského fondu OSN s cieľom poskytovať podporu na mieste v prijímacích zariadeniach na pevnine¹⁵. Agentúry EÚ zohrávajú významnú úlohu, ale činnosť Európskeho podporného úradu pre azyl aj Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž sa opiera o pomoc odborníkov z členských štátov. Nedostatočný počet prisľúbených odborníkov viedol k pretrvávajúcemu nedostatku podpory na mieste, čím sa znížila účinnosť operácií. Okrem toho Komisia podporuje viacero prebiehajúcich programov riadených gréckymi orgánmi, ktorých cieľom je preklenúť existujúce medzery v právnej pomoci, lekárskej starostlivosti a tlmočení, a to tak na ostrovoch, ako aj na pevnine.

Finančné prostriedky EÚ pre **Cyprus** od roku 2014 dosiahli takmer 100 miliónov EUR¹⁶, z toho viac ako 4 milióny EUR na núdzovú pomoc. Nasadení sú aj odborníci z členských štátov a zvýšený tlak na Cyprus si vyžaduje zvýšenie prisľúbených počtov. Cyprus v spolupráci s EÚ vypracoval komplexný akčný plán účinného riadenia migrácie, ktorého vykonávanie prebieha s finančnou a operačnou podporou Komisie a agentúr EÚ.

Komisia pokračuje v podpore činností, ktoré by mohli viesť k hmatateľnej solidarite aj vo východnom Stredozemí. Žiadosti o pomoc prostredníctvom premiestňovania z Cypru a Grécka si vyžadujú včasnú reakciu členských štátov. Komisia bude naďalej podľa potreby podporovať toto úsilie, a to aj prostredníctvom finančnej podpory z rozpočtu EÚ, ktorú možno poskytnúť členským štátom, ktoré uskutočňujú premiestnenia dobrovoľne¹⁷.

• Západobalkánska trasa

Od začiatku krízy v roku 2015 sa poskytlo viac ako 141 miliónov EUR z finančných prostriedkov EÚ na podporu západného Balkánu s cieľom priamo riešiť utečeneckú a migračnú krízu¹⁸. Podpora sa poskytla aj vo forme odborných znalostí agentúr EÚ a členských štátov s výrazným zameraním na transpozíciu noriem a štandardov EÚ do vnútroštátnej migračnej politiky a právnych rámcov. V Srbsku bolo nasadených 48

¹⁴ Podpora z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu, Fondu pre vnútornú bezpečnosť a nástroja núdzovej podpory. Aktivácia nástroja núdzovej podpory, vďaka ktorému sa poskytla podpora na riešenie humanitárnych potrieb migrantov a utečencov uviaznutých v Grécku, sa skončila v marci 2019. Za tri roky sa poskytlo viac ako 643 miliónov EUR. Zodpovednosť za financovanie niektorých činností, ako sú napríklad osobitné miesta pre maloleté osoby bez sprievodu a zdravotná starostlivosť, bola ponechaná gréckym orgánom.

¹⁵ Vráťane prístupu k zdravotnej starostlivosti a neformálnemu vzdelávaniu, vyhradených bezpečných zón pre maloleté osoby bez sprievodu, ako aj odbornej prípravy prevádzkového personálu.

¹⁶ Takmer 40 miliónov EUR v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (napríklad v oblasti prijímania) a takmer 52 miliónov EUR v rámci Fondu pre vnútornú bezpečnosť na podporu vízovej politiky, kontroly hraníc a policajnej spolupráce.

¹⁷ Členské štáty premiestnenia by mohli dostať jednorazovú platbu 6 000 EUR na žiadateľa, pričom by sa uplatnil zmenený článok 18 nariadenia č. 516/2014 o Fonde pre azyl, migráciu a integráciu.

¹⁸ Okrem toho bolo od roku 2007 poskytnutých 216,1 milióna EUR na podporu partnerov zo západného Balkánu v oblasti migrácie vo forme pravidelnej finančnej pomoci v rámci nástroja predvstupovej pomoci.

a v Severnom Macedónsku 146 hosťujúcich príslušníkov pohraničnej stráže. Hoci to pomohlo vytvoriť silnejšie systémy riadenia migrácie, azylu a hraníc, vnútroštátne administratívne kapacity sú aj naďalej obmedzené a často sa len s ťažkosťami dokážu vysporiadať s problémom nových migračných tokov.

Bosna a Hercegovina čelila značnému nárastu príchodov. Odhaduje sa, že od januára 2018 vstúpilo do krajiny viac ako 45 000 utečencov a migrantov. To vyvolalo vážny problém, pričom v súčasnosti je v oficiálnych strediskách ubytovaných približne 3 300 osôb. Od roku 2018 Komisia spolupracuje s humanitárnymi partnermi a orgánmi s cieľom pokryť základné potreby utečencov a migrantov a pomôcť krajine posilniť jej kapacity v oblasti riadenia migrácie, pričom sa vyčlenilo 34 miliónov EUR na dodatočné financovanie z prostriedkov EÚ. Prostriedky slúžia na podporu dočasných prijímacích centier a prístupu k potravinám, základným službám a ochrane pre najzraniteľnejšie osoby, pričom podporu využíva viac ako 3 500 ľudí.

Vzhľadom na to, že prichádza zima, musia orgány Bosny a Hercegoviny urýchlene určiť vhodné ubytovacie zariadenia pre utečencov a migrantov, ktorí uviazli v krajine. EÚ je pripravená pomáhať pri financovaní týchto dodatočných zariadení, pokiaľ sa v nich budú dodržiavať medzinárodne uznávané normy, a pri podpore najviac postihnutých miestnych komunít.

- **Trasa cez centrálnu Stredozemie**

Líbya a mechanizmy núdzového tranzitu

Hlavnou obavou zostáva situácia v **Líbyi**. Činnosť EÚ zameraná na ochranu vnútorne vysídlených osôb v Líbyi, utečencov a migrantov sa opiera o činnosť pracovnej skupiny Africkej únie, Európskej únie a Organizácie Spojených národov. Po vypuknutí násilného konfliktu v Tripolise a jeho okolí v apríli 2019 táto pracovná skupina prispela k urýchleniu evakuácie utečencov a migrantov zo zariadení určených na zaistenie v blízkosti frontovej línie a podľa možnosti im pomohla nájsť útočisko mimo Líbye.

Konflikt v Tripolise a jeho okolí viedol k stovkám úmrtí a zranení civilistov a viac ako 150 000 ľudí bolo nútených opustiť svoje domovy. Odvtedy nebolo zabezpečené trvalé prímerie a napriek krokom smerujúcim k politickému urovnaniu situácia zostáva nestabilná.

Konflikt mal osobitný vplyv na migrantov a utečencov, a najmä na takmer 3 300 osôb v zariadeniach určených na zaistenie v oblastiach zasiahnutých konfliktom. Jedno z týchto zariadení, zariadenie určené na zaistenie v Tajoure, zasiahli letecké útoky, ktoré spôsobili smrť viac ako 50 osôb. Keď zvyšných 482 utečencov a migrantov prepustili, požiadali o poskytnutie útočiska v **zariadení UNHCR pre zhromažďovanie a odchod migrantov** v Tripolise. Z dôvodu zvýšeného počtu prichádzajúcich osôb toto zariadenie prekročilo svoju bežnú kapacitu a presuny značného počtu zraniteľných osôb zo zariadení určených na zaistenie do tohto zariadenia neboli možné.

Napriek bezpečnostnej situácii pokračujú rozsiahle programy EÚ v oblasti spolupráce v Líbyi (celkovo je vyčlenených 467 miliónov EUR) a trustový fond EÚ pre Afriku prijal v júli nové programy¹⁹. Zrýchlila sa **podpora EÚ pre zraniteľné osoby** postihnuté konfliktom. To zahŕňa priamu núdzovú pomoc, ako aj ochranu, ako je lekárska pomoc alebo psychosociálna pomoc, a to aj na líbyjských miestach vylodenia a v zariadeniach určených na zaistenie, keď je možný prístup k nim. Utečencom a zraniteľným migrantom sa ako núdzová pomoc poskytlo približne 185 000 kusov nepotravinovej pomoci a hygienických potrieb. Koncom septembra sa mohol do Tripolisu vrátiť hlavný tím pomocnej misie EÚ pre integrované riadenie hraníc v Líbyi, ktorý medzitým pokračoval v operáciách z Tunisu.

¹⁹ Tieto programy posilnia prebiehajúce opatrenia na ochranu a pomoc utečencom a zraniteľným migrantom, najmä v Líbyi, s cieľom zlepšiť životné podmienky a odolnosť Líbyjčanov a podporiť hospodárske príležitosti, pracovnú migráciu a mobilitu v krajinách severnej Afriky.

Kľúčovým nástrojom je evakuácia z Líbye. Od septembra 2017 bolo evakuovaných viac ako 4 000 ľudí, z toho približne 3 000 do Nigeru prostredníctvom **mechanizmu núdzového tranzitu** (ETM) nachádzajúceho sa pod správou UNHCR a financovaného z prostriedkov EÚ. Tieto evakuácie prostredníctvom ETM boli tiež doplnené priamymi evakuáciami do Talianska (808) a do núdzového tranzitného centra v Rumunsku (303). Z osôb evakuovaných do Nigeru bolo doteraz presídlených 1 856 osôb²⁰. Nigerské zariadenie v súčasnosti dopĺňa nový ETM v Rwande a Rwanda doposiaľ súhlasila s tým, že kedykoľvek bude v jeho rámci môcť prijať maximálne 500 osôb. V posledných týždňoch sa do Rwandy evakovalo takmer 200 osôb, pričom v nadchádzajúcich mesiacoch sa plánuje viac evakuácií. V súčasnosti sa dokončuje nový podporný balík EÚ pre rwandský ETM.

Nigerské orgány zároveň znížili strop pre prevádzku ETM na predchádzajúcu úroveň a v dôsledku toho nemusia byť do konca tohto roka schopné vykonať ďalšiu evakuáciu. Hlavným dôvodom tohto kroku je pomalé tempo presídľovania. Preto je mimoriadne dôležité, aby členské štáty zintenzívnili a urýchlili tempo presídľovania v rámci mechanizmov núdzového tranzitu.

Ďalším kľúčovým opatrením je spolupráca EÚ v oblasti **dobrovoľného návratu**. Činnosť vykonávaná v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu od novembra 2015 výrazne prispela k návratu viac ako 49 000 migrantov z Líbye²¹ a poskytla pomoc po príchode a pri reintegrácii viac ako 76 000 navrátilcom v ich krajinách pôvodu. Táto činnosť tiež podporila záchranu viac ako 23 000 migrantov na nigerskej púšti.

S cieľom riešiť tieto pretrvávajúce výzvy a situáciu migrantov a utečencov v Líbyi sa pracovná skupina Africkej únie, Európskej únie a Organizácie Spojených národov stretla na politickej úrovni popri zasadnutí Valného zhromaždenia OSN a určila niekoľko spoločných priorít, pokiaľ ide o ďalšie kroky²². Patrí medzi ne pomoc vysídleným osobám v Líbyi a podpora úsilia o registráciu osôb vynakladaného v rámci Medzinárodnej organizácie pre migráciu, ako aj rozvoj ďalších evakuačných možností a udržiavanie tlaku na ukončenie súčasného systému svojvoľného zadržiavania. Medzi ďalšie oblasti patrilo posilnenie reintegračných opatrení a komunikácie, ktorého cieľom je zabrániť nebezpečným cestám.

Podpora pre Taliansko a Maltu

Od roku 2014 EÚ podporila **Taliansko** finančnými prostriedkami vo výške takmer 1 miliardy EUR určenými na azyl, migráciu, bezpečnosť a riadenie hraníc²³. V júli 2019 vyčlenila EÚ 0,7 milióna EUR na núdzovú pomoc talianskemu ministerstvu vnútra a UNHCR na podporu humanitárnej evakuácie približne 450 osôb z Líbye a Nigeru do Talianska. Ďalším nedávnym príkladom je projekt v hodnote 30 miliónov EUR v piatich talianskych regiónoch s cieľom riešiť problém pracovného vykorisťovania migrantov v poľnohospodárstve a podporiť integráciu migrantov do riadneho trhu práce. Podpora sa poskytuje aj vo forme odborných znalostí agentúr EÚ a členských štátov, pričom Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž vyslala v roku 2019 celkovo 144 expertov a Európsky podporný úrad pre azyl 180 expertov. Tieto odborné znalosti sú aj naďalej nevyhnutnou súčasťou prínosu EÚ k riadeniu migrácie a pripravenosti v centrálnom Stredozemí, pričom členské štáty musia zachovať požadovanú úroveň vyslania.

²⁰ Belgicko, Kanada, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Holandsko, Nórsko, Švédsko, Švajčiarsko, Spojené kráľovstvo a Spojené štáty americké následne presídľovali osoby presídlené z Líbye a v rámci mechanizmu núdzového tranzitu.

²¹ Celkový počet dobrovoľných návratov z Líbye, Nigeru, Mali, Mauritánie a Džibutska bol viac ako 61 000.

²² Spoločná tlačová správa na adrese https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/67915/joint-press-release-meeting-joint-au-eu-un-taskforce-address-migrant-and-refugee-situation_en.

²³ Fond pre azyl, migráciu a integráciu a Fond pre vnútornú bezpečnosť vrátane núdzovej pomoci vo výške 275 miliónov EUR.

Finančná podpora pre **Malta** sa od roku 2014 zvýšila na 105 miliónov EUR²⁴. EÚ najvýraznejšie podporila Maltu pri uľahčení premiestňovania vylođených migrantov a utečencov, pričom Medzinárodnej organizácii pre migráciu bola poskytnutá núdzová pomoc vo výške takmer 0,5 milióna EUR na pomoc Malte pri premiestnení do 500 osôb.

Dočasné opatrenia týkajúce sa vyloďovania

V marcovej správe o pokroku Komisia zdôraznila potrebu nájsť štruktúrovanejšie dočasné riešenie týkajúce sa vyloďovania po pátracích a záchranných operáciách.

Vylodenia v centrálnom Stredozemí vrátane tých, ktoré uskutočnili plavidlá MVO, jasne preukázali, že v oblasti udržateľného prístupu k riadeniu migrácie treba nájsť európske riešenia založené na solidarite, spoločnej zodpovednosti a rešpektovaní základných práv. Na základe žiadostí členských štátov Komisia počas roka koordinovala premiestnenia *ad hoc*²⁵. Táto aktívna koordinácia aktivít nasledujúcich po vylodení zo strany Komisie takisto pomohla uľahčiť vyloďovanie. Tieto snahy vychádzali z úsilia o solidaritu v prijímajúcich členských štátoch²⁶, ktoré sa na týchto aktivitách dobrovoľne zúčastňovali, ale aj z podpory agentúr EÚ koordinovaných Komisiou, najmä Európskeho podporného úradu pre azyl. Financovanie EÚ pomohlo podporiť členské štáty aj pri vyloďovaní *ad hoc* a zavádzaní vhodných postupov na vybavenie a premiestnenie migrantov.

Komisia popritom aktívne podnecuje a podporuje rozvoj dočasných opatrení týkajúcich sa vyloďovania, pokiaľ sa v rámci reformy európskeho azylového systému nedosiahne dohoda o dlhodobom udržateľnom systéme. V nadväznosti na rokovania medzi členskými štátmi bol v júni predložený pracovný dokument predsedníctva Rady o usmerneniach týkajúcich sa dočasných opatrení, ktoré sa vzťahujú na vyloďovanie. Séria rokovaní v Helsinkách a Paríži z júla pripravila pôdu pre zasadnutie ministrov, ktoré sa uskutočnilo 23. septembra na Malte. Stretli sa na ňom ministri z Talianska, Francúzska, Malty a Nemecka za prítomnosti fínskeho predsedníctva a Komisie, pričom stanovili hlavné body predvídateľného a štrukturálneho súboru opatrení. Následne sa o tom rokovalo so všetkými členskými štátmi 8. októbra na zasadnutí Rady pre vnútorné veci, kde Komisia nabádala čo najviac členských štátov, aby sa k tomuto úsiliu o solidaritu pripojili. V nadväznosti na konštruktívne rokovania medzi ministrami Komisia zorganizovala technickú diskusiu s tými členskými štátmi, ktoré sa zúčastňujú na premiestňovaní, s cieľom prediskutovať existujúce postupy a pracovné postupy uplatňované na dobrovoľné premiestnenia koordinované Komisiou a podporované agentúrami EÚ. Komisia je aj naďalej odhodlaná spolupracovať s členskými štátmi na udržateľnom riešení pre vyloďovanie, ktoré nasleduje po pátracích a záchranných operáciách v Stredozemí.

Takéto dočasné opatrenia dokazujú, že členské štáty sú ochotné podieľať sa na reálnej solidarite a mohli by slúžiť ako inšpirácia pri riešení migračných tokov v iných častiach Stredozemia.

²⁴ Do tejto sumy sú zahrnuté finančné prostriedky vo výške 21 miliónov EUR vyčlenené v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu a finančné prostriedky vo výške 84 miliónov EUR vyčlenené v rámci vnútroštátnych programov Fondu pre vnútornú bezpečnosť na roky 2014 – 2020.

²⁵ K 7. októbru sa zúčastnené členské štáty v rámci 14 vylodení koordinovaných Komisiou zaviazali prerozdeliť 1 187 migrantov, z ktorých 368 už bolo premiestnených.

²⁶ Od roku 2018 sa aspoň na jednom premiestnení *ad hoc* zúčastnili Belgicko, Bulharsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Litva, Luxembursko, Malta, Nemecko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Španielsko a Taliansko. Takisto sa na nich zúčastnilo Nórsko.

- **Trasa cez západné Stredozemie**

Podpora pre Maroko

Maroko čelí v posledných rokoch veľkému migračnému tlaku ako tranzitná aj cieľová krajina. Na pomoc Maroku pri riešení tejto situácie sú určené finančné prostriedky portfólia spolupráce EÚ v oblasti migrácie, ktoré v súčasnosti predstavujú 238 miliónov EUR vrátane podpory z trustového fondu EÚ pre Afriku. Táto podpora v úzkej spolupráci so Španielskom významne prispela k zníženiu počtu príchodov cez západné Stredozemie, riešeniu neregulárnej migrácie a odstraňovaniu zločineckých sietí, ako aj podpore zraniteľných skupín. Podpora EÚ sa zameriava na posilnenie kapacity Maroka riadiť toky v rámci svojho územia a zo svojho územia, napríklad prostredníctvom vnútroštátnej stratégie Maroka v oblasti migrácie a azylu, ktorá sa opiera o inštitucionálnu podporu v oblasti riadenia migrácie, budovania kapacít a riadenia hraníc. Zraniteľným migrantom a utečencom sa poskytna ochrana a prístup k právnej pomoci s osobitným dôrazom na práva maloletých bez sprievodu; financovaný bol aj dobrovoľný návrat a reintegrácia. Maroko je takisto dôležitým partnerom v oblasti rozvoja legálnej migrácie, pričom pracuje na pilotných projektoch, v rámci ktorých môže byť odborná príprava kvalifikovanej pracovnej sily v Maroku naviazaná na potreby pracovnej sily v členských štátoch. Skúsenosti z prebiehajúcich programov sa zohľadnia pri vývoji nových programov v rámci širšieho vzťahu v otázkach migrácie v dlhodobom horizonte.

Na 14. zasadnutí Asociačnej rady EÚ – Maroko v júni bola oblasť mobility a migrácie zahrnutá medzi kľúčové oblasti budúcej spolupráce, čo predstavuje dôležitý krok v oživení vzťahov medzi Marokom a EÚ. Zlepšené dvojstranné vzťahy viedli okrem toho k obnoveniu dialógu o migrácii a mobilite v rámci partnerstva v oblasti mobility. Dialóg sa opiera o sériu nedávnych zasadnutí na vysokej úrovni a kontaktov s expertmi v Bruseli aj Maroku.

Podpora pre Španielsko

Španielsko je jedným z hlavných prijímateľov podpory z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu a vnútroštátnych programov Fondu pre vnútornú bezpečnosť, pričom na roky 2014 – 2020 mu bolo pridelených celkovo 737 miliónov EUR. Priority financovania zahŕňajú posilnenie úradu pre azyl a systému prijímania, integráciu cudzích štátnych príslušníkov, nasadenie posilneného vybavenia a jednotiek na hraniciach a návrat. Okrem toho sa od roku 2018 poskytna núdzová podpora vo výške viac ako 42 miliónov EUR na pomoc vnútroštátnym orgánom pri riadení migračného toku na južnom pobreží, a to aj prostredníctvom nových miestnych registračných centier a posilnením občianskej gardy (Guardia Civil) a polície, a na podporu migrantov pri príchode. Okrem toho vyslala v roku 2019 Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž 240 expertov.

- **Riešenie základných príčin neregulárnej migrácie**

Zo strednodobého až dlhodobého hľadiska je nevyhnutné pracovať s partnerskými krajinami na odolnosti a stabilite a na vytváraní pracovných miest a príležitostí tak pre migrantov a utečencov, ako aj pre hostiteľské komunity.

V **Severnej Afrike** sa programy snažili rozvíjať sociálnu infraštruktúru aj hospodárske príležitosti. Napríklad dva programy pre stabilizáciu komunit vo viac ako 50 obciach v Líbyi pomohli zlepšiť prístup viac ako 1,7 milióna ľudí k základným službám a pomohli 2 500 mladým podnikateľom s odbornou prípravou na zamestnanie. V Tunisku investovala EÚ viac ako 200 miliónov EUR do programov na podporu vytvárania pracovných miest a hospodárskeho rozvoja, pričom viac ako 60 000 mladých ľudí využilo mikroúvery na podporu rozvoja malých podnikov. Podpora EÚ prostredníctvom dvojstrannej spolupráce

s Marokom dosiahla od roku 2014 celkovo 1 miliardu EUR, pričom podporila vytváranie pracovných miest a podnikateľské prostredie²⁷.

V **Africkom rohu** a v oblasti **Sahelu a Čadského jazera** sa kladie dôraz na podporu hospodárskych a pracovných príležitostí, ako aj na odolnosť komunit, správu vecí verejných a lepšie riadenie migrácie. V rámci zložky vyčlenenej pre Sahel a Čadské jazero sa osobitná pozornosť venuje prevádzacstvu a bezpečnosti. V Africkom rohu sa programy v mnohých prípadoch zameriavali na veľké počty utečencov a vnútorne vysídlených osôb v regióne; v máji 2019 boli schválené nové programy vrátane podpory zdravotníctva a vzdelávania v Južnom Sudáne a podpory zraniteľných komunit a vysídlených obyvateľov v Sudáne, Etiópii a oblasti Veľkých jazier.

Príkladom opatrení v Ázii je program s dodatočným rozpočtom 27 miliónov EUR na podporu **Afganistanu** s cieľom vytvoriť hospodárske príležitosti v mestách s vysokým prílevom vysídlených osôb.

V rámci **vonkajšieho investičného plánu EÚ** sa poskytne ďalšia podpora na možnosti živobytia a na hospodárstva v subsaharskej Afrike a susedstve EÚ, čo prispeje aj k riešeniu základných príčin neregulárnej migrácie. K dnešnému dňu boli v rámci tohto plánu schválené prostriedky vo výške viac ako 4 miliardy EUR (1,54 miliardy EUR na 28 programov záruk a 2,6 miliardy EUR na 121 schválených projektov kombinovaného financovania²⁸). Záruky by mali uvoľniť investície vo výške až do 17,5 miliardy EUR, ktoré zahŕňajú oblasti, ako sú prístup k finančným prostriedkom pre mikropodniky, malé a stredné podniky, energetika a pripojiteľnosť, mestá, poľnohospodárstvo a digitálna oblasť. Očakáva sa, že schválené projekty kombinovaného financovania uvoľnia takmer 24 miliárd EUR a že plán do roku 2020 splní svoj cieľ podnietiť celkové investície vo výške viac ako 44 miliárd EUR.

Trustový fond EÚ pre Afriku

Od svojho založenia v roku 2015 trustový fond podporuje evakuácie na záchranu životov, zlepšuje riadenie migrácie, pomáha v boji proti prevádzacským sieťam a rieši základné príčiny neregulárnej migrácie v 26 afrických krajinách. Fond dosiahol približne 4,5 miliardy EUR, z čoho približne 4 miliardy EUR pochádzajú z finančných prostriedkov EÚ a 528 miliónov EUR z členských štátov, zo Švajčiarska a z Nórska. Trustový fond sa ukázal ako flexibilný nástroj, ktorý umožnil rýchlu reakciu na vznikajúce potreby, pričom doteraz bolo prijatých 210 programov.

Medzi kľúčové opatrenia, ktoré sa z trustového fondu doteraz podporili, patria:

- pomoc ľuďom pri odchode z Líbye, v rámci ktorej sa pomohlo pri približne 49 000 asistovaných dobrovoľných návratoch a viac ako 4 000 evakuáciách,
- podpora úsilia Líbye, Maroka a Tuniska v oblasti riadenia migrácie v snahe riešiť neregulárnu migráciu a bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi a prevádzacstvu migrantov,
- 25 000 ľudí v Gambii využilo program zameraný na oblasti ako sociálna kohézia a zamestnanosť v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ekoturizmu a moderného farmárčenia,
- program v Pobreží Slonoviny, o ktorom sa rokuje s orgánmi, pomôže zmodernizovať systém evidencie obyvateľstva a prispeje k zriadeniu národného bezpečného systému evidencie obyvateľstva,
- v Africkom rohu sa podpora zameriava na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti – už viac ako 300 000 ľudí využilo podporu na chov hospodárskych zvierat – a pomoc

²⁷ Maroko zlepšilo svoje umiestnenie v indexe Svetovej banky zameranom na kvalitu podnikateľského prostredia (Doing Business) zo 128. miesta v roku 2010 na 60. miesto v roku 2018.

²⁸ Cieľom *záruk* je podnietiť dodatočné financovanie, a to najmä zo súkromného sektora, keďže znižujú riziko pre súkromné investície a absorbujú časť možných strát, ktoré vznikajú finančníkom a investorom. *Kombinované financovanie* je spojenie peňažných prostriedkov vo forme grantov a iných, komerčnejších zdrojov financovania.

v oblasti zamestnanosti, v rámci ktorej bolo viac ako 30 000 ľudí umožnené rozvíjať svoje odborné zručnosti prostredníctvom odbornej prípravy,

- v rámci programu v Južnom Sudáne sa viac ako 28 000 učiteľom základných škôl v takmer 2 500 školách poskytuje príplatok ku mzde, ktorý ich motivuje zostať v službe a zvýšiť svoju dochádzku, čo pomáha udržať deti v škole.

Trustový fond teda dokázal reagovať na mnohé základné potreby. Finančné prostriedky vyčlenené na všetky tri zložky programu (severná Afrika, Africký roh, Sahel a Čadské jazero) sa začnú koncom tohto roka vyčerpávať. Na to, aby mohli tieto zásadné programy pokračovať, bude preto nevyhnutné doplniť prostriedky do trustového fondu na rok 2020. To si bude nevyhnutne vyžadovať príspevky členských štátov a Komisia preto určí presné potreby.

• **Úsilie EÚ zamerané na pomoc utečencom a migrantom na celom svete**

Podpora utečencov, migrantov a vnútorne vysídlených osôb je jedným z hlavných výsledkov humanitárnej a rozvojovej činnosti EÚ na celom svete. Dotknutým ľuďom poskytuje bezprostrednú pomoc, ponúka solidaritu s úsilím hostiteľských krajín a prináša väčšiu stabilitu migračných pohybov. Okrem práce v Turecku existuje na celom svete mnoho príkladov okamžitej a priamej pomoci, ktorú EÚ poskytuje utečencom.

Kríza vo **Venezuele** viedla k rozsiahlemu vysídľovaniu, pričom krajinu doteraz opustili 4 milióny ľudí. EÚ zmobilizovala takmer 150 miliónov EUR vo Venezuele aj mimo nej. Núdzovú pomoc využilo viac ako 1,3 milióna ľudí v regióne, pričom na kapacity hostiteľských krajín a vzdelávanie sa poskytla osobitná podpora. Konferencia v Bruseli v októbri 2019 bude pre medzinárodné spoločenstvo príležitosťou poskytnúť ďalšiu podporu krajinám v regióne hostiacim venezuelským utečencom²⁹.

Africký roh hostí pätinu všetkých utečencov a vysídlených obyvateľov na svete a v posledných rokoch je stredobodom podpory EÚ. Nové projekty v tomto roku zahŕňajú podporu utečencov v Etiópii, Sudáne a Južnom Sudáne a priamu humanitárnu pomoc v hodnote viac ako 67 miliónov EUR.

V auguste 2019 uplynuli dva roky od masívneho prílevu **rohinských** utečencov z Mjanmarska do Bangladéša. Takmer milión rohinských utečencov v Bangladéši je úplne odkázaných na medzinárodnú pomoc. Finančné prostriedky EÚ vynaložené na riešenie tejto krízy od roku 2017 predstavujú takmer 140 miliónov EUR. Zameriavajú sa na základné potreby utečencov a ich hostiteľských komunít, pričom čoraz viac uplatňujú prístup založený na rozvoji a zohľadňujú aj osobitné hrozby prírodných katastrof.

4. BOJ PROTI PREVÁDZAČSTVU, ZLEPŠENIE NÁVRATU A READMISIE

• **Boj proti prevádzacstvu**

Vykonávanie akčného plánu EÚ proti prevádzacstvu a doplňujúci súbor operačných opatrení, ktoré Rada prijala v decembri 2018, naďalej prispievali k boju proti prevádzacstvu v rámci EÚ aj mimo nej³⁰.

Európske stredisko pre boj proti prevádzacstvu v rámci Europolu teraz predstavuje účinné centrum pre vykonávanie činností. Jeho hlavnou úlohou je podporovať policajné a pohraničné orgány v koordinácii veľmi zložitých cezhraničných operácií proti prevádzacstvu. V júli 2019 bol doplnený spoločnou styčnou osobitnou skupinou pre problematiku prevádzacstva a obchodovania s ľuďmi, aby styční dôstojníci z členských štátov EÚ mohli ešte užšie

²⁹ Spoločne organizovaná zo strany EÚ, Úradu Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a Medzinárodnej organizácie pre migráciu v dňoch 28. – 29. októbra.

³⁰ <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/12/06/migrant-smuggling-council-approves-a-set-of-measures-to-fight-smuggling-networks/>

spolupracovať v rámci spoločných vyšetrovaní. Počas prvých 9 mesiacov roku 2019 centrum podporilo 7 spoločných akčných dní, ktoré viedli k 474 zatknutiam, ako aj k 75 prioritným trestným konaniam. Agentúra EÚ pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva pripravuje aj spoločné osnovy odbornej prípravy. Dňa 1. októbra 2019 sa uskutočnilo druhé stretnutie útvarov Komisie s organizáciami občianskej spoločnosti s cieľom diskutovať o vykonávaní právnych predpisov EÚ týkajúcich sa prevádzachstva v praxi³¹.

Pre zabránenie prevádzaniu migrantov je aj naďalej dôležitá úzka **spolupráca s tretími krajinami**. Jedným z krokov v tejto súvislosti sú informačné kampane a kampane na zvyšovanie povedomia, ktoré boli doteraz podporené sumou viac ako 27 miliónov EUR a v súvislosti s ktorými sa realizuje nový program³². Do tejto práce sa zapojili diaspóry, akou je napríklad senegalská diaspóra vo viacerých členských štátoch EÚ³³. Zriadila sa osobitná pracovná skupina pre informačné kampane a kampane na zvyšovanie povedomia v rámci Európskej migračnej siete, v rámci ktorej si členské štáty, inštitúcie EÚ a medzinárodné organizácie vymieňajú najlepšie postupy a zabezpečujú užšiu koordináciu.

Túto prácu dopĺňa spolupráca v oblasti presadzovania práva s cieľom bojovať proti sieťam zapojeným do prevádzania migrantov prostredníctvom **spoločných operačných partnerstiev**. V Nigeri pôsobenie spoločného vyšetrovacieho tímu nigerských, francúzskych a španielskych orgánov doteraz viedlo k 202 súdnym prípadom. Senegal a Guinea čoskoro spustia dva projekty, ktoré sa týkajú prevádzachstva a obchodovania s ľuďmi. V Senegale sa pozornosť sústreďuje na spoluprácu medzi ministerstvami a agentúrami. V Guinei sa bude v rámci projektu venovať pozornosť aj riadeniu hraníc a cestovným dokladom. Ďalším kľúčovým opatrením je spolupráca EÚ s Úradom OSN pre drogy a kriminalitu. V rámci trustového fondu EÚ pre Afriku sa nedávno spustil regionálny program s cieľom prispieť k rozloženiu zločineckých sietí pôsobiacich v severnej Afrike a zapojených do prevádzachstva a obchodovania s ľuďmi.

Boj proti prevádzachstvu je tiež kľúčovou súčasťou práce **misíí a operácií v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**, ako sú operácia Sophia (EUNAVFOR Med) a pomocná misia EÚ pre integrované riadenie hraníc v Líbyi (EUBAM Líbya). Útvar zaoberajúci sa informáciami o trestnej činnosti v rámci operácie Sophia sa ukázal ako mimoriadne užitočný pri rozvíjaní spoločného operačného povedomia medzi zúčastnenými agentúrami EÚ a samotnou operáciou Sophia. Ďalšie predĺženie mandátu operácie do 31. marca 2020 treba hodnotiť pozitívne, no pokračujúce dočasné pozastavenie využívania jej námorných prostriedkov od marca 2019 ovplyvnilo schopnosť operácie plniť svoj mandát vo všetkých aspektoch. Misia EUBAM Líbya spolupracuje s líbyjským justičným systémom a koordinačnými mechanizmami, pričom sa zameriava najmä na potrebu mať kontrolu nad svojimi hranicami s cieľom narušiť organizované zločinecké siete vrátane sietí prevádzachov.

• Návrat a readmisia

Podľa údajov poskytnutých Eurostatu bolo 478 155 osobám, ktoré sa neoprávnene zdržiavali na území EÚ, nariadené odísť v roku 2018 a 170 380 osôb bolo skutočne vrátených do tretej krajiny. To malo za následok mieru návratu na úrovni 36 % v roku 2018, teda mierne nižšiu ako v roku 2017 (miera návratu 37 %)³⁴.³⁵ Niektoré krajiny, ktorých štátni príslušníci patria

³¹ V nadväznosti na hodnotenie balíka opatrení proti prevádzachom [SWD(2017) 120] sa Komisia zaviazala spolupracovať s príslušnými zainteresovanými stranami na vykonávaní právnych predpisov, najmä pokiaľ ide o nekriminalizáciu poskytovania humanitárnej pomoci migrantom.

³² Výzvu na predkladanie návrhov možno nájsť na adrese: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/amif-2019-ag-call-04>.

³³ Belgicko, Nemecko, Španielsko, Grécko, Taliansko, Malta, Portugalsko.

³⁴ Počet návratov do krajín západného Balkánu, ktoré majú vo všeobecnosti veľmi dobrú mieru návratu, sa celkovo znížil. Miera návratu, s výnimkou štátov západného Balkánu, sa zvýšila z 29 % v roku 2017 na 32 % v roku 2018.

³⁵ Priemerná miera návratu medzi členskými štátmi sa značne líši. Táto odlišnosť nemusí nevyhnutne odrážať účinnosť systémov návratu, ale môže byť aj dôsledkom rôznych prístupov pri zbere a spracovaní údajov.

medzi skupinu s najväčším počtom rozhodnutí o návrate³⁶, majú veľmi nízku mieru návratu, napríklad 1,7 % v prípade Mali a 2,8 % v prípade Guiney.

Je potrebné vykonať viac práce v oblasti návratu a readmisie

23 platných dohôd a dojednaní o readmisii³⁷, ktoré sú podporené nástrojmi na riadenie financovanými z prostriedkov EÚ, ďalej projektami pre tretie krajiny na budovanie kapacít a výmenou styčných dôstojníkov, sú prínosné z hľadiska lepšej úrovne spolupráce a účinnejších operačných tokov, pričom v rámci rozvoja vzťahov s partnermi sa skúmajú ďalšie možné dohody a dojednania. Výsledky sú však vzhľadom na počet vrátených osôb skôr sklamaním.

Zvýšenie počtu návratov si vyžaduje vynaloženie ďalšieho úsilia zo strany členských štátov a tretích krajín. V prvom rade je potrebné **systemy členských štátov v oblasti návratu** zamerať na zabezpečenie toho, aby osoby, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, boli k dispozícii na účely realizácie návratu. Kľúčové opatrenia zahŕňajú aktívne monitorovanie situácie štátnych príslušníkov tretích krajín počas celého konania o návrate a ich splnenie povinnosti návratu, aby sa zabránilo ich úteku a sekundárnym pohybom; a posilnenie pomoci pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú ochotní odísť dobrovoľne. Vyžaduje si to aj ukončenie rokovaní o prepracovanom znení smernice o návrate³⁸, ktoré už pokročili, pričom Rada prijala čiastočné všeobecné smerovanie 7. júna 2019. Európsky parlament neprijal počas obdobia 2014 – 2019 pozíciu k tomuto spisu. Hoci toto prepracované znenie ešte nebolo schválené, členské štáty už môžu zlepšovať svoje výsledky v oblasti návratu a readmisie tým, že prijmu opatrenia na základe obnoveného akčného plánu pre návrat, ktorý Komisia predložila v roku 2017³⁹.

Členské štáty by mali v plnom rozsahu používať nástroje v oblasti readmisie, ako aj všetky zavedené nástroje. Komisia bude naďalej podporovať členské štáty vo **vykonávaní** dohôd o **návrate** a viesť rokovania o ďalších nástrojoch vždy, keď podnikanie krokov na úrovni EÚ predstavuje prínos pre tento proces.

Rokovania o nástrojoch v oblasti readmisie a ich vykonávanie sa opierajú o silné a jednotné posolstvo, že EÚ a jej členské štáty očakávajú, že príslušná tretia krajina bude spolupracovať. Môže to znamenať uplatnenie **širšieho aktivačného účinku politiky**. V tejto súvislosti bude revidovaný vízový kódex EÚ, ktorý bude účinný od februára 2020, jedným z dôležitých dodatočných nástrojov, ktorý poskytne EÚ možnosť prijať restriktívne vízové opatrenia voči tretím krajinám, ktoré v dostatočnej miere nespolupracujú v oblasti readmisie. Aj v iných oblastiach by sa individuálne mali hľadať ďalšie stimuly a podnety.

Zásadný význam bude mať aj zabezpečenie plného sfunkčnenia rozšíreného mandátu **Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž** v oblasti návratu⁴⁰. Okrem značného posilnenia agentúry by zvýšenie jej kapacít v oblasti návratu v záujme ďalšieho zintenzívnenia podpory činností členských štátov, a to prostredníctvom skupiny pozorovateľov, členov eskortných skupín a špecialistov pre oblasť návratu, malo

Okrem vnútorných faktorov môže mať významný vplyv národnostné zloženie migrantov vzhľadom na rôzne úrovne spolupráce medzi tretími krajinami pôvodu, a to aj v oblasti návratu a readmisie.

³⁶ Tretie krajiny s najvyšším počtom štátnych príslušníkov (viac ako 10 000 ročne), ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, boli v roku 2018 zväčša tie isté: Maroko, Ukrajina, Albánsko, Afganistan, Alžírsko, Irak, Pakistan, Guinea, Mali, Tunisko, India a Nigéria.

³⁷ Rokovania o 24. dohode o readmisii s Bieloruskom boli uzavreté, ale dohoda ešte nebola podpísaná.

³⁸ COM(2018) 634 final.

³⁹ COM(2017) 200 final.

⁴⁰ Mandát agentúry umožňuje podporovať členské štáty vo všetkých fázach procesu návratu, vrátane napríklad identifikácie štátnych príslušníkov tretích krajín bez práva na pobyt, získavania platných cestovných dokladov z tretích krajín a poskytovania podpory pri dobrovoľnom odchode a reintegrácii v krajine pôvodu.

v nadchádzajúcich rokoch pomôcť zabezpečiť väčšiu účinnosť politiky EÚ v oblasti návratu. Aj to bude jedna z úloh novej európskej siete imigračných styčných dôstojníkov.⁴¹

5. POSILNENÉ RIADENIE VONKAJŠÍCH HRANÍC

Od roku 2016 Komisia spolupracovala s Európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž a členskými štátmi na vykonávaní nariadenia o európskej pohraničnej a pobrežnej stráž s cieľom vykonávať **európske integrované riadenie hraníc** ako spoločnú zodpovednosť agentúry a vnútroštátnych orgánov. Jedným z dôležitých aspektov bola práca novej agentúry na zaistení toho, aby na všetkých vonkajších hraniciach bolo zaručené dodržiavanie noriem Únie v oblasti riadenia hraníc, a to aj prostredníctvom vytvorenia mechanizmu na podávanie sťažností, ktoré rieši nezávislý pracovník pre základné práva.

Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž je v súčasnosti v centre činností EÚ vykonávaných na podporu členských štátov pri ochrane vonkajších hraníc. Pokiaľ ide o praktickú reakciu, bola vytvorená **rezerva rýchleho zásahu** pozostávajúca z 1 500 príslušníkov pohraničnej stráže a iných príslušných zamestnancov a rezerva technického vybavenia pre rýchly zásah na nasadenie v prípade núdzovej situácie na vonkajších hraniciach ktoréhokolvek členského štátu. Agentúra takisto naďalej poskytovala operačnú pomoc členským štátom nachádzajúcim sa na hlavných migračných trasách na vonkajších námorných a pozemných hraniciach, a to aj v oblasti návratu. Celkové nasadenie k polovici októbra 2019 zahŕňalo takmer 1 400 príslušníkov pohraničnej stráže a iných odborníkov, ako aj vybavenie.⁴² Okrem toho agentúra od roku 2016 využíva na podporu dohľadu nad hranicami EÚ aj pozorovanie z vesmíru prostredníctvom programu Copernicus.

Agentúra má okrem toho za úlohu vykonávať každoročné **hodnotenia zraniteľnosti** s cieľom posúdiť kapacitu a pripravenosť členských štátov čeliť hrozbám a výzvam na vonkajších hraniciach. Zahŕňa to posúdenie vybavenia, infraštruktúry, rozpočtových a finančných zdrojov členských štátov, ako aj ich pohotovostných plánov na riešenie možných kríz na vonkajších hraniciach. Agentúra vydáva odporúčania týkajúce sa kapacity členských štátov v oblasti kontroly hraníc. Agentúra na tento účel vykonala takéto hodnotenia pre všetky členské štáty v troch ročných cykloch – v rokoch 2017, 2018 a 2019 – a odporučila konkrétne opatrenia týkajúce sa 131 zistených nedostatkov, v prípade ktorých sa od dotknutých členských štátov vyžaduje, aby prijali vhodné opatrenia, ako napríklad zvýšenie príslušných kapacít alebo prispôsobenie nasadenia ľudských zdrojov a vybavenia a ich využívanie s cieľom odstrániť tieto nedostatky. Agentúra pozorne sleduje vykonávanie týchto odporúčaní.

Ďalším kľúčovým aspektom nariadenia z roku 2016 bolo umožniť spracovávanie **osobných údajov**, ktoré agentúra zhromažďuje na účely analýzy rizík a ich prenosu agentúram EÚ a členským štátom⁴³. Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž poskytuje podporu tretím krajinám a prispieva k postupovaniu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, pričom zároveň zabezpečuje vnútornú bezpečnosť EÚ.

Komisia dojedнала **dohody o štatúte** s piatimi krajinami západného Balkánu s cieľom umožniť nasadenie príslušníkov s výkonnými právomocami na ich území. Dohoda s Albánskom nadobudla platnosť 1. mája 2019 a tímy pohraničnej stráže boli urýchlene nasadené na albánsko-gréckej hranici. Dohoda s Čiernou Horou bola podpísaná 7. októbra a v súčasnosti čaká na schválenie Európskym parlamentom. Ostatné dohody boli parafované so Severným Macedónskom (júl 2018), Srbskom (september 2018) a Bosnou a Hercegovinou (január 2019) a čakajú na podpis.

⁴¹ Nariadenie (EÚ) 2019/1240, ktoré nadobudlo účinnosť 24. augusta 2019. Nariadenie zavádza koordinačný mechanizmus na úrovni EÚ prostredníctvom riadiaceho výboru a platformy na výmenu informácií. Stanovuje sa v ňom aj možnosť, aby boli spoločné akcie a činnosti na budovanie kapacít financované z prostriedkov EÚ.

⁴² Námorné hliadkovacie plavidlá, 18 pobrežných hliadkových plavidiel/člnov, 5 lietadiel; 4 vrtuľníky, 103 hliadkových vozidiel, 14 mobilných kancelárií a iných ľahkých zariadení.

⁴³ Osobné údaje sa v konečných produktoch analýzy rizík anonymizujú.

Európsky parlament a Rada dosiahli v marci 2019 dohodu o ďalšej posilnenej a **plne vybavenej európskej pohraničnej a pobrežnej stráž** a očakáva sa, že nové nariadenie nadobudne účinnosť začiatkom decembra 2019. Kľúčovými operačnými novými prvkami budú zriadenie stáleho zboru **10 000 operačných pracovníkov vykonávajúcich výkonné právomoci** a vytvorenie rezervy vlastného vybavenia agentúry. Význam nových právnych predpisov podčiarkujú aj pretrvávajúce problémy pri zabezpečovaní dostatočnej podpory zo strany členských štátov v reakcii na výzvy agentúry na poskytnutie odborných znalostí pre základné operácie na hraniciach, a to aj v Grécku, Španielsku a Bulharsku. Opakovaná absencia dostatočných prísľubov členských štátov viedla k vnútorným presunom ľudských zdrojov a technického vybavenia zo strany hostiteľských členských štátov financovaným agentúrou. Toto môže dočasne kompenzovať skutočné nedostatky, ale nie je to v súlade so spoločnou zodpovednosťou príslušných orgánov všetkých členských štátov a agentúry, pokiaľ ide o účinnú ochranu vonkajších hraníc.

Agentúra bude mať tiež silnejší mandát v oblasti **návratu** a bude užšie spolupracovať s krajinami mimo EÚ vrátane krajín, ktoré s ňou bezprostredne nesusedia. Toto posilnenie poskytne agentúre správnu úroveň ambícií reagovať na spoločné výzvy, ktorým Európa čelí pri riadení migrácie a jej vonkajších hraníc.

V nadväznosti na prijatie pravidiel o interoperabilite informačných systémov a kľúčových nových informačných systémov sa pokročilo v prípade niekoľkých **posilnených nástrojov na kontrolu hraníc**⁴⁴. Odstránia informačné medzery a nedostatky tým, že pomôžu odhaliť viacnásobné totožnosti a bojovať proti podvodom s osobnými údajmi. Komisia podporuje členské štáty v ich implementácii s cieľom zabezpečiť, aby do konca roka 2020 fungovala úplná interoperabilita informačných systémov EÚ v oblasti bezpečnosti, riadenia hraníc a riadenia migrácie. Aby sa vytvoril účinný systém, ktorý odstráni informačné medzery a zabezpečilo sa čo najlepšie využívanie týchto kľúčových nástrojov, je nevyhnutné rýchle dokončenie všetkých súvisiacich právnych predpisov zo strany Európskeho parlamentu a Rady. Zahŕňa to aj prebiehajúce rokovania o revízii vízového informačného systému, systému Eurodac a súvisiacich pozmeňujúcich návrhoch týkajúcich sa Európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia.

6. PRÁVNY RÁMEC, PRESÍDLOVANIE, VÍZOVÝ REŽIM A ZÁKONNÉ CESTY

Jedným z najvýraznejších ponaučení z krízy v roku 2015 bola potreba **reformovaného spoločného európskeho azylového systému**, a najmä potreba nájsť lepší spôsob pridelovania zodpovednosti za žiadosti o udelenie azylu členskému štátu prvého vstupu v situácii masového prílevu migrantov. V diskusiách o reforme dublinského systému, v rámci ktorých bola v roku 2016 spolu so šiestimi ďalšími návrhmi⁴⁵ navrhnutá revízia právnych predpisov v oblasti azylu, sa preskúmali rôzne spôsoby, akými by členské štáty mohli v prípade potreby preukázať solidaritu. Skutočný pokrok smerom k predbežnej dohode sa dosiahol v prípade piatich zo siedmich návrhov. Väčšina členských štátov však trvala na komplexnom prístupe, takže treba nájsť budúce smerovanie, pokiaľ ide o kľúčové prvky dublinského nariadenia a nariadenia o konaní o azyle. Európsky parlament prijal úplný súbor mandátov.

⁴⁴ Nariadenie (EÚ) 2019/817 (20.5.2019) a nariadenie (EÚ) 2019/818 (20.5.2019). Kľúčovými novými systémami sú systém vstup/výstup EÚ a Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS). Dôležité sú aj opatrenia na posilnenie Schengenského informačného systému a rozšírenie Európskeho informačného systému registrov trestov na štátnych príslušníkov tretích krajín.

⁴⁵ Návrhy sú určené na revíziu 1) dublinského nariadenia (ktorým sa vymedzuje členský štát zodpovedný za žiadateľa o azyl), 2) nariadenia Eurodac (ktorým sa rozširuje rozsah pôsobnosti databázy odtlačkov prstov žiadateľov o azyl), 3) nariadenia o agentúre EÚ pre azyl (agentúra poskytujúca operačnú podporu členským štátom), 4) nariadenia o konaní o azyle (ktorým sa nahrádza súčasná smernica a pravidlá na zefektívnenie), 5) kvalifikačného nariadenia (ktorým sa stanovuje postavenie utečenca), 6) smernice o podmienkach prijímania (ktorou sa zaručujú minimálne normy týkajúce sa prijímania žiadateľov o azyl) a 7) nariadenia o rámci pre presídľovanie (nový nástroj, ktorým sa vytvára zákonná cesta pre osoby, ktoré potrebujú ochranu).

Presídlenie je bezpečnou a zákonnou alternatívou neoprávnených a nebezpečných ciest pre utečencov a prejavom európskej solidarity s krajinami mimo EÚ, ktoré prijímajú veľký počet osôb utekajúcich pred vojnou alebo prenasledovaním. Až do prijatia navrhovaného rámca Únie pre presídľovanie sú zavedené dočasné schémy. Od roku 2015 bolo presídlených takmer 63 000 utečencov. V rámci aktuálneho európskeho systému presídľovania dalo 20 členských štátov prísľub, že poskytnú viac ako 50 000 miest pre tých, ktorí to najviac potrebujú. Do 7. októbra 2019 sa uskutočnilo 39 000 presídlení (78 % z celkového počtu prísľubov). Členské štáty musia zachovať dynamiku a zabezpečiť, aby zostávajúce prísľuby boli splnené pred tým, ako systém na konci roka prestane fungovať. Členské štáty reagovali na výzvu Komisie, aby v roku 2020 pokračovali v presídľovaní, a už prísľúbili, že na rok 2020 poskytnú približne 30 000 miest na presídlenie. Tým sa potvrdzuje pretrvávajúci záväzok členských štátov týkajúci sa presídľovania ako bezpečnej a zákonnej cesty do EÚ.

Tri krajiny s najvyššou mierou presídlení do Európy sú aj naďalej Turecko, Libanon a Jordánsko; úsilie sa zameriava aj na krajiny na trase cez centrálnu Stredozem, konkrétne na Egypt, Niger/Líbyu a Čad. Presídlenia v rámci mechanizmu núdzového tranzitu v Nigeri a Rwande by mali byť osobitnou prioritou.

Reformu pravidiel týkajúcich sa schengenských víz, ktorú Komisia iniciovala v marci 2018, dopĺňa novorevidovaný **vízový kódex**, ktorý uľahčuje proces vydávania víz pre cestujúcich *bona fide* alebo pre krátkodobé pobyty a zároveň sprísňuje bezpečnostné normy a znižuje neregulárnu migráciu. Tento kódex má byť doplnený urýchlenu dohodou medzi Európskym parlamentom a Radou o návrhu Komisie na modernizáciu vízového informačného systému⁴⁶.

Politika a nástroje **legálnej migrácie** prešli v posledných rokoch významným vývojom, a to najmä s cieľom prilákať talenty z krajín mimo EÚ. Malo to reálny vplyv: napríklad reforma z roku 2016 týkajúca sa pravidiel v oblasti prisťahovalectva pre študentov, výskumných pracovníkov, štážištov a dobrovoľníkov pomohla zvýšiť počet štátnych príslušníkov tretích krajín prichádzajúcich do EÚ na študijné účely z úrovne o niečo nižšej ako 200 000 osôb v roku 2011 na 320 000 osôb v roku 2018⁴⁷. Rokovania o navrhovanej reforme, ktorej cieľom je zatriť modrú kartu EÚ a zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ, sa bohužiaľ pozastavili. Rámec pre legálnu migráciu na úrovni EÚ ako celku bol zároveň posúdený na základe komplexného hodnotenia („kontrola vhodnosti“)⁴⁸. Výsledky budú podkladom pre prebiehajúce úvahy o budúcich krokoch.

Paralelne sa konkrétny pokrok v tejto oblasti zabezpečuje vypracovaním **pilotných projektov v oblasti legálnej migrácie**, ktoré navrhli členské štáty spoločne s kľúčovými partnerskými krajinami pôvodu a tranzitu a ktoré podporila Komisia. Sú zamerané na zosúladienie nových zručností štátnych príslušníkov tretích krajín s potrebami trhu práce v EÚ. S cieľom realizovať obehové a dlhodobé programy mobility mladých absolventov a pracovníkov z vybraných partnerských krajín (Egypt, Maroko, Nigéria a Tunisko) sa v súčasnosti uskutočňuje päť pilotných projektov v oblasti legálnej migrácie financovaných EÚ. Okrem výhod, ktoré môžu tieto pilotné projekty priamo priniesť tretím krajinám a samotným migrantom, môžu takisto ďalej stimulovať zapojenie partnerských krajín do účinného riadenia migrácie. Komisia preto naďalej nabáda členské štáty, aby pokračovali v rozvíjaní pilotných projektov a aby rozšírili geografické zameranie mimo severnej Afriky (ktorá bola doteraz hlavným cieľom).

⁴⁶ Databáza, ktorá obsahuje informácie o žiadostiach o udelenie víza a rozhodnutiach o nich, bude posilnená prostredníctvom účinnejších previerok žiadateľov o udelenie víza a odstránením informačných medzier na základe lepšej výmeny informácií. Rokovania o vízovom informačnom systéme napredujú a čoskoro sa začnú trialógy.

⁴⁷ Prvé povolenia, ktoré členské štáty vydali z dôvodu štúdia a na ktoré sa vzťahuje predchádzajúca smernica o študentoch a súčasná smernica o študentoch a výskumných pracovníkoch, teda s výnimkou Dánska, Írska a Spojeného kráľovstva.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/fitness-check_en.

Komisia výrazne zvýšila podporu členským štátom a všetkým príslušným zainteresovaným stranám v oblasti **integrácie** prostredníctvom financovania, koordinácie politik a podpory pri výmene skúseností a praktík. Od začatia akčného plánu pre integráciu v roku 2016 sa zaviedol celý rad opatrení v rôznych oblastiach, ako je: vzdelávanie, integrácia do trhu práce, uľahčenie prístupu k základným službám a podpora účasti. V oblasti integrácie do trhu práce Komisia vypracovala nástroj v oblasti zručností pre štátnych príslušníkov tretích krajín⁴⁹ a úzko spolupracovala so sociálnymi a hospodárskymi partnermi na realizácii **Európskeho partnerstva pre integráciu** s cieľom zvýšiť integráciu utečencov do trhu práce,⁵⁰ pričom sa v niekoľkých členských štátoch začalo viacero akcií a iniciatív, a v rámci iniciatívy „Zamestnávateľia spoločne za integráciu“⁵¹ spolupracovala aj so súkromným sektorom.

Komisia takisto zvýšila podporu **miestnym a regionálnym orgánom**, ktoré sa najviac zaslúžili o integráciu migrantov do našich komunit. Nedávno začalo na integrácii pracovať osem veľkých sietí miest a regiónov. Komisia takisto spojila sily s Výborom regiónov, ktorý spustil iniciatívu Mestá a regióny za integráciu migrantov, ktorá je platformou na výmenu pozitívnych príkladov medzi európskymi primátormi a regionálnymi lídrami. Zároveň zintenzívnila podporu členským štátom v rámci európskej integračnej siete, a to spustením troch projektov vzájomnej pomoci s cieľom podnietiť k vzájomnej podpore medzi členskými štátmi pri zavádzaní novej integračnej politiky alebo integračného programu.

7. ZÁVER

Táto správa vytyčila pokračujúce úsilie EÚ v oblasti riešenia problému migrácie od začiatku krízy v roku 2015. EÚ bola nielen schopná riadiť toky, znížovať počet príchodov a zachraňovať životy, v rámci jej komplexného prístupu sa zaviedli aj nové nástroje a potvrdila sa pripravenosť preukázať solidaritu a zodpovednosť a zároveň poskytovať praktickú podporu na mieste. EÚ naďalej zabezpečuje ochranu migrantov a utečencov, pomáha členským štátom, ktoré sú vystavené najväčšiemu tlaku, buduje silnú vonkajšiu hranicu a intenzívne spolupracuje s partnermi po celom svete. Vďaka všetkým týmto činnostiam sú základy migračnej politiky EÚ oveľa silnejšie než pri vypuknutí krízy v roku 2015.

Pri riešení problému migrácie poskytla EÚ nenahraditeľnú pridanú hodnotu. **Operačná podpora**, ktorú členským štátom poskytuje najmä Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž, Európsky podporný úrad pre azyl a Europol, je neoddeliteľnou súčasťou oblasti bezpečnosti hraníc a návratu, riadenia migrácie a azylu, ako aj boja proti prevádzkačstvu. Ide o konkrétnu podobu solidarity ktorá spája európske a vnútroštátne úsilie a vytvára istotu a dôveru. Preto je veľmi dôležité, aby členské štáty zabránili akýmkoľvek nedostatkom pri zabezpečovaní expertov pre prácu agentúr.

Jedným z hlavných nástrojov nielen na realizáciu politik EÚ, ale aj na preukázanie solidarity v rámci EÚ, je **financovanie**. Odzrkadľuje sa to aj v návrhoch Komisie týkajúcich sa budúceho viacročného finančného rámca. Na účely migrácie a riadenia hraníc v rámci EÚ sa navrhuje takmer trojnásobné zvýšenie finančných prostriedkov, ako aj nový kombinovaný vonkajší finančný nástroj, ktorý sa zameriava na desatinu výdavkov na účely migrácie a bude zahŕňať aj flexibilný vankúš, ktorý sa má mobilizovať v prípade vznikajúcich potrieb. Pre splnenie okamžitých naliehavých humanitárnych požiadaviek a vybudovanie silnej migračnej infraštruktúry v dlhodobom horizonte bude aj naďalej rozhodujúce dostatočné financovanie

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/migrantskills/#/>.

⁵⁰ Partnerstvo medzi Komisiou a sociálnymi a hospodárskymi partnermi bolo podpísané v decembri 2017 s cieľom úzko spolupracovať na podpore integrácie utečencov do trhu práce. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/legal-migration/integration/docs/20171220_european_partnership_for_integration_en.pdf.

⁵¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/integration-pact_en.

EÚ. Pri prechode EÚ z jedného viacročného obdobia financovania do druhého bude mať zásadný význam kontinuita plnenia úloh na mieste, aby sa nevytratil pokrok, ktorý sa doteraz dosiahol najmä v rámci kľúčových programov týkajúcich sa trustových fondov. Doplnenie zdrojov trustového fondu EÚ pre Afriku v roku 2020 bude preto kľúčové.

Súčasne však naďalej dochádza k strate ľudských životov na mori a riešenia *ad hoc* sú zjavne neudržateľné. Pretrváva aj riziko ďalšieho migračného tlaku v dôsledku krátkodobej nestability aj dlhodobějších trendov, ako je demografický vývoj a zmena klímy. Primerané zákonné cesty a integrácia zostávajú výzvou. Návraty, readmisia a reintegrácia tých, ktorí nepotrebujú ochranu, si takisto vyžadujú viac práce. V dôsledku toho je stále rovnako dôležité dokončiť cestu k udržateľnému dlhodobému systému EÚ s cieľom lepšie riadiť migráciu vo všetkých jej aspektoch. To si vyžaduje, aby sa pokročilo v doteraz vykonanej práci, pokiaľ ide o operačnú a finančnú podporu, dokončenie legislatívneho rámca a jeho vykonávanie, a prehlbovanie partnerstiev s tretími krajinami. Budúci prístup, najmä pokiaľ ide o legislatívnu reformu, musí byť založený na väčšej solidarite a ochote ku kompromisom na každej strane.

Zatiaľ čo pre *dočasné opatrenia pre vylod'ovanie* je rozhodujúce, aby boli zavedené s podporou kritického počtu členských štátov, treba takisto urýchliť prácu na zabezpečení úplného a udržateľného **právneho rámca** EÚ v oblasti migrácie a azylu. Aj keď sa už dosiahol určitý pokrok, komplexná reforma spoločného európskeho azylového systému ešte stále prebieha. S cieľom zabezpečiť, aby EÚ mohla reagovať na budúce požiadavky spôsobom, ktorý zaručí efektívnosť a odzrkadlí naše hodnoty, bude potrebný spoločný prístup k zaisteniu spravodlivého a trvalého azylového systému.

Migrácia sa vo vzťahov EÚ s našimi partnermi vyšplhala vysoko na rebríčku priorít, pretože táto oblasť nadobudla význam pre občanov EÚ. Túto skutočnosť je teraz potrebné v plnej miere zohľadniť pri prehlbovaní **partnerstiev s tretími krajinami**, aby sa stala plnohodnotnou súčasťou dlhodobých vzťahov, ktoré sú schopné pokrývať také oblasti, ako je legálna migrácia, boj proti prevádzachtvu a readmisia.

Pre EÚ a jej hospodárstvo má okrem toho zásadný význam plne fungujúci **schengenský** systém. Musíme naďalej posilňovať pevnosť systému a vytvárať dôveru, aby sme obnovili schengenský priestor bez vnútorných hraníc.

Posledné štyri roky vykonávania politiky ukázali, že EÚ je schopná reagovať na nepredvídané okolnosti, nachádzať spoločné riešenia a spolupracovať na dosiahnutí reálnych výsledkov. Nie všetko sa však podarilo dokončiť. Ako vidieť z nedávneho nárastu príchodov cez východné Stredozemie a obnovených ozbrojených konfliktov na severovýchode Sýrie predstavujúcich hrozbu ďalšieho oslabenia stability celého regiónu, situácia je naďalej nestabilná, čo nedáva žiadny dôvod na sebauspokojenie. V súčasnosti sú však položené správne základy na dokončenie silného a účinného európskeho migračného a azylového systému, ktorý bude rešpektovať solidaritu a zodpovednosť a prinesie výsledky.